

مرکز آموزشی درمانی شهید چمران

ان الصلوه تنهی عن الفحشاء و المنکر

ستاد اقامه نماز

نماز و بیماران (عبادت در بستر بیماری)

* به طور کلی افراد بیمار از جهتی به سه قسم تقسیم می‌شوند :

۱- بیماران معمولی و کسانی که بطور سرپایی معالجه می‌شوند و بیماری آنها هیچ مانع و مشکلی برای خواندن نماز و سایر عبادات ایجاد نخواهد کرد که این دسته افراد نماز خود را از نظر وقت ، رعایت قبله و طهارت و امثال آن مانند قبل از بیماری بجا می‌آورند .

۲- بیماران بد حال یا اورژانسی که به هیچ عنوان قادر به انجام عبادات عملی و نماز نیستند مگر با ایماء و اشاره و گاهی ممکن است کسانی باشند که اصلاً فاقد بعضی از شرایط کلی تکلیف مانند عقل و قدرت باشند که در این صورت تکلیف از آنان ساقط است قضاء هم بر آنان واجب نیست . مثل افرادی که در وقت نماز در حال کمای مطلق به سر می‌برند یا بیماران روانی سخت که عقل و مشاعر آنان از کار افتاده است .

۳- بیمارانی که جزء دسته اول و دوم نیستند ولی در مورد نماز و احکام نماز مانند طهارت ، قبله و امثال آن از احکام و مسائل خاصی برخوردار می‌باشند .

طهارت

نماز گزار همیشه باید قبل از ورود به نماز به چند موضوع که در ارتباط با صحت نماز است توجه نماید ، آن موضوعات یا مسائل به عنوان مقدمات نماز محسوب می‌شود که عبارت است از :

* طهارت ، وقت ، قبله ، پوشش یا ستر ، مکان نمازگزار و غیره .

* **تعریف** : طهارت به معنی پاکی است و از شرایط اصلی و واقعی صحت نماز می‌باشد که بدون آن نماز تحقق پیدا نمی‌کند و صحیح نیست . نمازگزار باید از هر جهت پاک باشد یعنی علاوه بر پاکی درونی و باطنی و بر طرف نمودن آلودگی های باطنی مثل گناه و علاوه بر پاکیزگی ظاهری و رعایت نظافت و تمیزی بدن و لباس و

مکان نماز از دو نوع طهارت دیگر که صحت نماز بستگی به آن دارد برخوردار باشد یعنی : طهارت از خبث و طهارت از حدث .

الف - طهارت از خبث :

بدن و لباس نمازگزار باید از هر نوع آلودگی و پلیدی ظاهری مانند آلودگی به خون ، ادرار و سایر نجاسات کاملاً پاک باشد که در اصطلاح فقهی از آن به طهارت از خبث تعبیر می‌شود . البته مکان نماز گزار نیز مانند لباس که دارای پنج شرط است ، پنج شرط مانند بی حرکت بودن ، غصبی نبودن دارد که یکی از آن شرایط پاک بودن جایی است که پیشانی را بر آن می‌گذارند که : « اگر جای پیشانی نجس باشد هر چند خشک هم باشد نماز باطل است و احتیاط مستحب آن است که مکان نمازگزار اصلاً نجس نباشد و اگر نجس است به طوری تر نباشد که رطوبت آن به بدن و لباس او برسد .

ب: طهارت از حدث

نمازگزار باید علاوه بر پاکی بدن و لباس ، از هر نوع قدرات یا نجاست داخلی که موجب وضو یا غسل می‌شود نیز پاک باشد (هر چیزی که مانند ادرار ، مدفوع ، خواب و امثال اینها موجب وضو برای نماز می‌شود ، در اصطلاح فقهی از آن به حدث اصغر تعبیر می‌شود و آنچه مانند احتلام و جنابت موجب غسل شود ، به آن حدث اکبر می‌گویند) بنابر این نماز گزار باید برای نماز با طهارت باشد یعنی با وضو و تیمم و در صورت نیاز با غسل باشد .

احکام پاک بودن لباس و بدن

۱- اگر کسی عمداً با بدن یا لباس نجس نماز بخواند ، نمازش باطل است .

۲- کسی که نمی‌داند با بدن و لباس نجس نماز باطل است و بخواند ، نمازش باطل است .

۳- اگر بواسطه ندانستن مسله چیزی را نداند نجس است و با آن نماز بخواند نمازش باطل است .

۴- اگر فراموش کند بدن یا لباسش نجس است و در بین نماز یا بعد از آن یادش بیاید ، باید نماز را دوباره بخواند و اگر وقت گذشته است ، قضا نماید .

۵- اگر نداند که بدن یا لباسش نجس است و بعد از نماز بفهمد نجس بوده ، نماز او صحیح است ولی احتیاط مستحب آن است که اگر وقت دارد دوباره آن نماز را بخواند .

۶- کسی که در پاک بودن بدن یا لباس خود شک دارد چنانچه نماز بخواند و بعد از نماز بفهمد که بدن یا لباسش نجس بوده ، نماز او صحیح است .

۷- اگر لباس را آب بکشد و یقین کند که پاک شده است و با آن نماز بخواند و بعد از نماز بفهمد پاک نشده ، نمازش صحیح است .

۸- خون بدن انسان یا حیوان حلال گوشت اگر چه در چند جای بدن و لباس باشد در صورتیکه روی هم کمتر از درهم (تقریباً به اندازه دو ریالی) باشد نماز خواندن با آن اشکال ندارد البته اگر سر سوزنی خون حیض باشد نماز باطل است .

۹- اگر بدن یا لباس خونی نشود ولی بواسطه رسیدن به خون نجس شود ، اگر چه مقداری که نجس شده کمتر از درهم باشد ، نمی‌شود با آن نماز خواند .

۱۰- اگر خون روی لباسی که آستر دارد بریزد و به آستر برسد و یا به آستر بریزد و روی لباس خونی شود ، باید هر کدام را جدا حساب نمود. پس اگر خون روی لباس و آستر کمتر از درهم باشد ، نماز با آن صحیح است .

۱۱- اگر لباس های کوچک نماز گزار مانند عرق چین و جوراب که نمی‌شود با آنها عورت را پوشاند نجس باشد ، چنانچه از مردار و حیوان حرام گوشت درست نشده باشد ، نماز با آن صحیح است و نیز اگر با انگشتی نجس نماز بخواند اشکال ندارد .

۱۲- اگر در بدن یا لباس نمازگزار ، خون زخم یا جراحت یا دمل باشد ، چنانچه طوری است که آب کشیدن بدن یا لباس یا عوض کردن لباس برای بیشتر مردم یا برای خصوص او سخت است ، تا وقتی که زخم یا جراحت یا دمل خوب نشده است می‌تواند با آن نماز بخواند و همچنین است اگر چرکی که با خون بیرون آمده یا

دوایی که روی زخم گذاشته اند و نجس شده در بدن یا لباس او باشد .

موارد شک در وضو

* در بین نماز

اگر در بین نماز شک کند که وضو گرفته یا نه : نماز او باطل است (حکم وضعی) باید وضو بگیرد و نماز را بخواند (تکلیف)

* بعد از نماز

۱- شک کند که وضو گرفته یا نه :نماز او صحیح است . ولی باید برای نمازهای بعدی وضو بگیرد .

۲- شک کند که :قبل از نماز ، وضوی او باطل شده یا بعد از نماز ، نمازی که خوانده صحیح است .

۳-کسی که می داند وضو گرفته و حدثی از او سر زده (مثلا بول کرده) اگر نداند کدام جلوتر بوده ، اگر بعد از نماز است باید وضو بگیرد و بنا بر احتیاط واجب نماز را که خوانده دوباره بخواند .

* قبل از نماز

۱- کسی که شک دارد وضو گرفته یا نه ، باید وضو بگیرد .

۲-کسی که شک دارد وضوی او باطل شده است یا نه ، بنا میگذارد که وضوی او باقی است . ولی اگر بعد از بول ، استبرا نکرده و وضو گرفته باشد و بعد از وضو رطوبتی از او بیرون آید و نداند که بول است یا چیز دیگری ، وضوی او باطل است

۳ - می داند وضو گرفته و حدثی از او سر زده اما نمی داند کدام جلوتر بوده :

چنانچه پیش از نماز است باید وضو بگیرد .

و اگر در بین نماز است باید نماز را بشکند و وضو بگیرد .

و اگر بعد از نماز است حکم آن گفته شده است .

وضوی جبیره

وضوی جبیره بر دو قسم است :

۱- وضوی معمولی

۲- وضوی جبیره ای

جبیره به چیزهایی گفته می شود که بر روی زخم ها ، جراحات ، چرک ها ، دمل ها ، شکستگی ها ، بریدگی ها قرار می دهند مانند : تخته ، پارچه ، دارو ، گچ که محل زخم و شکسته را می بندند یا پانسمان می کنند . جبیره در لغت از ماده جبر و به معنای کمک کردن می باشد .از این رو به باندهای گچی و غیره و انواع داروهای که مصارف جلدی دارند و به صورت لایه ای از دارو روی زخم ها و جراحات قرار می گیرند نیز جبیره می گویند زیرا تمام وسائل فوق به عنوان کمک های موثر در امر درمان عضو مجروح یا شکسته ، کاربرد دارد . جبیره ممکن است در هر جائی از بدن وجود داشته باشد زیرا امکان وجود جراحت ، شکستگی یا زخم در هر نقطه از بدن وجود دارد اما در اینجا چیزی که مورد بحث است ، تشخیص محل و موقعیت جراحت یا زخم در ارتباط با اعضاء وضو می باشد ، ضمنا وضوی جبیره که یک نوع وضوی خاص بوده و از احکام خاصی نیز برخوردار است منحصر به همین مقدار نیست بلکه این عنوان یا تعبیر ، نسبت به تمام مواردی که به نحوی مانعی در اعضاء وضو ایجاد شده باشد اطلاق دارد .

موارد کلی وضوی جبیره

۱- جای وضو ، زخم و امثال آن باشد اعم از اینکه آن زخم و غیره :

عامل درونی داشته باشد (قروح)

یا عامل بیرونی داشته باشد (جروح)

۲- جای وضو چیزی (اعم از نجاست و غیر نجاست) چسبیده باشد به طوری که امکان برطرف نمودن آن نباشد یا بقدری مشقت داشته باشد که غیر قابل تحمل است .

۳ - آب ضرر داشته باشد .

ضرر داشتن آب (مثل اینکه قسمتی از دست مبتلا به نوعی بیماری روماتیسم باشد و آب برای آن ضرر داشته باشد) در اعضاء وضو سه صورت دارد :

تمام اعضاء وضو (تیمم جبیره ای)

تمام یک عضو وضو(تیمم جبیره ای)

بعضی از اعضاء وضو (وضوی جبیره ای)

دستور وضوی جبیره

الف- روی زخم باز است

۱- آب برای زخم ضرر ندارد ، باید طبق معمول وضو گرفت .

۲- آب ضرر دارد :

الف : (جبیره در محل شستن) زخم در صورت یا دستها است :

اطراف زخم را بشوید و اگر ممکن است دست روی زخم بکشد .

اطراف زخم را بشوید و اگر ممکن نیست پارچه پاکی روی آن

بگذارد و روی پارچه را دست بکشد .

ب: (جبیره در محل مسح) زخم روی پاها یا جلوی سر باشد و

نتواند مسح کند :

اگر می تواند ، پارچه روی آن بگذارد و روی آن را مسح کند و تیمم

هم بنماید (بنا بر احتیاط واجب) .

اگر نمی تواند پارچه پاکی روی آن بگذارد ، باید به جای وضو تیمم

کند و بهتر است یک وضو بدون مسح هم بگیرد .

ب (روی زخم بسته است

۱- می شود باز کرد :

الف- ضرر و زحمت ندارد :

باید باز کند و وضو بگیرد (وضوی معمولی)

ب - ضرر دارد :

در محل شستن (صورت و دستها) است چنانچه کشیدن دست تر

ضرر ندارد ، و اجب است روی آن دست تر بکشد .

در محل مسح است بطوری که همه جای را فرا گرفته ، اگر جبیره

پاک نیست پارچه پاکی روی آن بگذارد و بر آن مسح کند .

۲- نمی شود باز کرد :

الف- جبیره پاک است و رساندن آب به محل زخم ممکن است و

مشقت یا ضرر ندارد ، باید آب را به زخم برساند .

ب- زخم یا جبیره نجس است :

نمی تواند آب بکشد و رساندن آب ضرر دارد ، باید فقط اطراف زخم

را آب بکشد و اگر می شود پارچه پاکی بگذارد بطوریکه که جزء

جبیره حساب شود و روی آن را مسح کند .

می تواند آب بکشد و رساندن آب زحمت و ضرر ندارد ، باید آب

بکشد و آب را به زخم برساند .